

NOTAT

Ajourføring af datagrundlaget for Turistpolitisk Redegørelse for Kalundborg Kommune

1. Indledning

Baggrund

Kalundborg Kommune udarbejdede, med Niras A/S som rådgiver, i 2009-10 en af landets første turistpolitiske redegørelser. Den udgjorde et af flere forarbejder til Kommuneplan 2013. Nu forestår en ny kommuneplan-proces, og der er – i forb. m. tilvejebringelse af forudsætningsmateriale for denne proces - et naturligt behov for at ajourføre den 'gamle' turistpolitiske redegørelse.

Turisme er ikke Kalundborg Kommunes hovederhverv, og er ikke i fokus i kommunens Udviklingsstrategi - samarbejde for bedre resultater" fra 2016, men alene en delindsats, hvad angår at afsøge og synligøre turismens udviklingspotentialer. Det betyder, som det anføres i den 'gamle' turistpolitiske redegørelse (TPR 2010), at turismen godt kan spille en væsentlig rolle i kommunens fremtidige udvikling. Turismen bidrager hertil gennem den omsætning og de op mod 1.000 arbejdspladser, som den skaber, direkte i turistvirksomhederne og indirekte i andre virksomheder, bl.a. i detailhandlen. Turismen har stor betydning for service-dækning i yderområderne og for det lokale kulturliv. En velfungerende turismesektor har positive synergieffekter på både bosætning og øvrig erhvervsudvikling i kommunen.

Der er ikke (siden TPR 2010) lavet en egentlig turismepolitik for Kalundborg kommune. I stedet er turisme et indsatsområde i erhvervs- og udviklingspolitikken. Kalundborg Kommune indgik i 2013 i destinations-samarbejdet VisitVestsjælland (herefter: VVS). I denne sammenhæng blev den kommunale turistorganisation - Kalundborg Turistråd med sekretariat og helårsåbent turistbureau - nedlagt. Videreudvikling af turismen er nu i høj grad overladt til VVS-samarbejdet.

Mål for opdateringen af den turistpolitiske redegørelse

Kalundborg Kommune v. Plan, Byg og Miljø har på denne baggrund defineret behovet for en opdatering af den turistpolitiske redegørelse primært som et behov for opdatering af redegørelsens *datagrundlag*. For her ud fra at kunne vurdere evt. behov for ændringer i kommuneplanen.

Formålet med ajourføringen af datagrundlaget for den turistpolitiske redegørelse er således at undersøge, om der siden 2010 er sket så markante ændringer af det samlede turismebillede, at de væsentligt kan forrykke den gamle redegørelses konklusioner m.h.t. kommuneplanens turismerelevante retningslinjer og rammer.

Perspektiver

Selv om Kalundborg i 2013 indgik i det 3-kommunale destinationssamarbejde VVS, og den overordnede turismestrategi nu fastlægges her, er turisme stadig et vigtigt emne, også på kommunalt niveau. Dels fordi udførelsen af den fælles strategi skal ske i samvirke mellem VVS, kommuner og lokalområder, dels fordi en

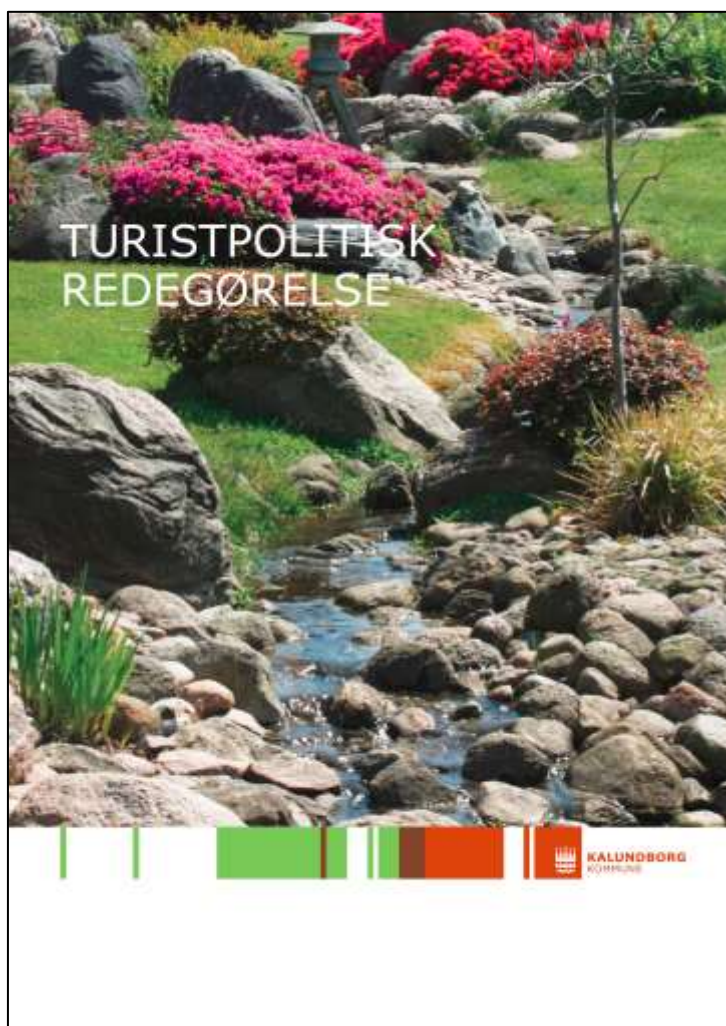
række kommunale arbejdsområder har konsekvenser for turismeudviklingen. Dette gælder ikke mindst den fysiske planlægning, der er en primær faktor i skabelse af turismens rammebetingelser.

Af denne grund var det også netop samspillet mellem kommunen og turismen, som var i fokus i TPR 2010, hvor det hed: "Den turistpolitiske redegørelse er kommunens svar på, hvordan den kan støtte den lokale turistindustri. Ligesom den – omvendt – skal formulere kommunens krav og ønsker til turismeudviklingen, og være et redskab til vurdering af, om Kalundborg Kommune får optimal effekt af sin turisme".

Dette perspektiv ligger også bag denne opdatering af den turistpolitiske redegørelse. Selv om man på nuværende tidspunkt kun ønsker en ajourføring af datagrundlaget, så vil denne ajourføring meget vel (evt. på et senere tidspunkt) kunne anvendes som grundlag for videregående processer, f. eks. til indarbejdelse af turisme i kommunens almene vækst- og udviklingspolitik, eller til udarbejdelse af en egentlig kommunal turismepolitik. Der vil i så fald ikke være nogen modsætning mellem dette og deltagelsen i VVS, tværtimod: ***Jo præcisere og mere bevidst, kommunen kan formulere sine mål og ønsker på turismeområdet, jo mere vil den også kunne kvalificere sin deltagelse i og optimere sit udbytte af det tværkommunale samarbejde.***

Grundlaget for dette notat

Dette notat bygger i høj grad på sammenligninger mellem det billede af Kalundborgs turisme, som tegnes i TPR 2010, og situationen nu. Det skal dog understreges, at det ikke har været muligt at foretage sammenligninger på alle punkter. Det skyldes, at datagrundlaget for TPR 2010 var bedre både i bredden og dybden end det datagrundlag, der har været til rådighed for opdateringen.

Den Turistpolitiske Redegørelse for Kalundborg Kommune 2010 – 'TPR 2010'

I årene kort før udarbejdelsen af TPR 2010 var der 'tilfældigvis' – både lokalt, regionalt og nationalt – produceret en række analyser og datarapporter, som TPR 2010 kunne trække på. Der var netop udgivet særlige analyser af turismen i både Sjællandsregionen og Kalundborg Kommune; Kalundborg Turistråd havde produceret datagrundlag (bl.a. en imageundersøgelse og en landliggeranalyse) for rådets turismestrategi, og det regionale turismeselskab Østdansk Turisme udgav årlige, ret omfattende statistiksamlinger, bl.a. byggede på egne dataindsamlinger. Hertil kom, at der ved udarbejdelsen af TPR 2010 var mulighed for at supplere datagrundlaget via lokale undersøgelser, primært en ret omfattende interview-undersøgelse.

Datagrundlaget for den aktuelle opdatering har været langt smallere, og begrænset til almen tilgængelig turismestatistik fra Danmarks Statistik og VisitDenmark. Dog med én væsentlig undtagelse, nemlig rapporten 'Turismens økonomiske betydning i Vestsjælland 2014', udarbejdet for VVS i 2016 (baseret på data fra 2014. Herefter: VVS 2016). Rapporten rummer – ud over økonomianalyserne - en række forudsætningsdata, som vi har trukket på ved udarbejdelsen af dette notat. Endelig har vi gennemført nogle få 'mini-interviews' med centrale aktører til en slags 'tykprøvning' af det billede, som tallene tegnede.

Trods disse mangler i datagrundlaget, vil vi – Niras A/S, rådgiver på udarbejdelse af dette notat – dog understrege, at vi fuldt ud kan stå inde for de analyser og konklusioner, som drages i det følgende. Det skyldes bl.a., at datakvaliteten bag TPR 2010 var så høj, at der dengang kunne tegnes et meget validt billede, hvis hovedstrukturer har været lette at genfinde og / eller se afvigelse fra her (trods alt kun) 7 år efter.

Notatets opbygning

Notatet er også i sin opbygning præget af sammenligningerne mellem TPR 2010 og turismesituationen nu. Notatets disposition følger stort set opbygningen af Kapitel 2 i TPR 2010 ('Status over turismen i Kalundborg Kommune'), som rummer redegørelsens datagrundlag.

Vi starter med en vurdering af, hvorfor turisterne kommer til Kalundborg, byggende på besøgstal fra kommunens attraktioner. Der konstateres en spændende udvikling siden 2010 i den naturbaserede turisme. Herefter et signalement af Kalundborgs turister - fordelt bl.a. på nationalitet og hhv. ferie- og forretningsturisme. Så et ret grundigt afsnit om den kalundborgske overnatningssektor, hvor der bl.a. konstateres en meget positiv udvikling i feriehusudlejningen. Herefter et afsnit om turismens økonomiske betydning for kommunen, og endelig et afsluttende afsnit 'Resumé og konklusioner', der sammenfatter hovedlinjer og formulerer konklusioner, både m.h.t. den erhvervsmæssige udvikling af turismen og m.h.t. konsekvenser for kommuneplanlægningen. Også her trækkes der direkte på sammenligninger med de tilsvarende konklusioner på TPR 2010.

2. Reasons to go – to Kalundborg

Et af de første spørgsmål i TPR 2010 var: Hvorfor kommer turisterne til Kalundborg? Det konstateredes, at en af svaghederne i kommunens tilbud til turisterne var fraværet af større, egentlige turistattraktioner. Der er mange oplevelsesmuligheder i kommunen, men næppe nogen, der har størrelse og potentiale nok til at være afgørende for valg af feriedestination.

Som det fremgår af Fig. 1, er dette stadig tilfældet – i hvert fald når man kun ser på attraktioner, som har indrapporteret besøgstal til enten VisitDenmark (VDK) eller det hedengangne Østdansk Turisme. Der er fortsat kun 1-2 af kommunens attraktioner, som har betydende besøgstal (Birkegårdens Haver og – til dels - Kalundborg Museum).

Fig. 1. Attraktioner i Region Sjælland og Kalundborg Kommune, efter størrelse og med besøgstal 2008, 2012 og 2015/16

Attraktioner i Sjællandsregionen	Besøgstal		
	2008	2012	2015/16
Lalandia	740.511	512.000	523.000
BonBon-Land	401.014	431.337	383.000
Møns Klint	250.000	250.000	250.000
Knuthenborg, Bandholm	238.000	223.000	235.700
Sommerland Sjælland	143.000	127.889	158.249
Vikingskibsmuseet, Roskilde	137.595	115.879	146.891
Døllefjelle-Musse Marked	120.000	-	-
Stevns Klint	100.000	100.000	110.000
Roskilde Domkirke	96.125	110.000	135.414
Roskilde Dyrskue	80.612	80.000	-
Attraktioner i Kalundborg Kommune			
Birkegårdens Haver	43.135	38.000	41.430
Kalundborg og Omegns Museum	10.165	12.992	14.955
<i>Kragerup Go High</i>			25.000
<i>Fugledegård Naturcenter</i>			50.000*
<i>Kartingrace, Svebølle</i>	5.000		-
<i>Sejerøs Købmandshandels Museum og Kulturhus</i>	2.545		-
<i>Landbrugsmuseet på Birkendegaard</i>	1.948	2.700	2.500
<i>Landbrugsmuseet Fløjgården</i>	1.500	1.500	-
<i>Træskomuseum i Buerup, Jyderup</i>	883		5.947*
Reersø Museum	1000	837	815

Kilder: VisitDenmarks og Østdansk Turismes Attraktionsstatistikker, suppleret med selv-indsamlede tal (sidstnævnte er i kursiv).

OBS: Manglende tal vedr. flere mindre attraktioner skyldes enten, at man ikke længere opgør besøgstal, eller at almindelig besøgs-virksomhed er indstillet.

* Ikke entre-betalende gæster.

Besøgstallene bekræfter i øvrigt stort set det generelle – landsdækkende og regionale – billede af udviklingen i turismen siden TPR 2010: **Der er tale om en klar tilbagegang i turismen efter gennembruddet af den økonomiske krise i 2008-09, som varede i en årrække herefter (frem til 2012-13), men som i de senere år er blevet afløst af en stadigt stærkere fremgangstendens (fra 2014-16).** Dette billede vender vi tilbage til.

TPR 2010 kunne (ud fra tal fra 2008) konstatere, at ferieturisterne næppe kommer til Kalundborg primært for at besøge kommunens stjerneattraktioner. Det betyder ikke, at de eksisterende attraktioner ikke er vigtige for turisterne. Men som hovedmotiv til at vælge Kalundborg Kommune som feriested, peger alle tilgængelige kilder på, at ferieturisterne – nu som dengang - primært kommer på grund af **naturen**.

Kommunen byder på en række førsteklasses naturområder: Storebæltskysten med oplevelsesrige kystlandskaber og mange gode badestrande; øerne (Nexelø og Sejerø); Asnæs og (især) Røsnæs med meget smukke og afvekslende landskaber; og Åmosen-Tissø-området med store naturværdier og oplevelsespotentialer.

Og netop på dette punkt: Naturbaseret turisme – ser der faktisk ud til at være sket væsentligt nyt siden TPR 2010, også hvad angår attraktioner og 'reasons to go': Flere af naturbesøgsstederne har i det forløbne tiår udviklet sig til vigtige besøgsområder, også m.h.t. betydelige besøgstal. Vi vender tilbage til denne særlige turismeform i næste afsnit.

Når turister kommer til Kalundborg skyldes det dog fortsat primært, at de vælger overnatningssted i kommunen. Dette er så også begrundet i naturkvaliteterne. Kalundborg har mange gode tilbud indenfor naturnære overnatningssteder. Især skal nævnes en stor kapacitet indenfor camping og de mange feriehuse. Med over 7.000 feriehuse er Kalundborg faktisk en af regionens største feriehuskommuner.

Ud over ferieturisterne, har Kalundborg kommune relativt mange erhvervsturister, som kommer på arbejds- og forretningsbesøg eller til kurser og konferencer i kommunen. Erhvervsturisterne kommer, fordi kommunens store virksomheder har mange underleverandører, og fordi der faktisk – igen forårsaget af kommunens stærke erhvervsliv – afholdes en del kurser og konferencer i lokalområdet. Til trods for, at faciliteterne hertil ikke er så veludviklede som i f. eks. Slagelse kommune (også dette vender vi tilbage til).

Det skal nævnes, at TPR 2010 nævner, at kommunen og det daværende turistråd lagde en del kræfter i at øge kommunens attraktivitet og skabe nye 'reasons to go', bl.a. forsøgte man at udvikle større events og krydstogtsbesøg. Disse bestræbelser er (efter hvad vi ved pt.) fortsat, men uden afgørende gennembrud; og begge områder er kendt som arbejdsfelter, hvor der skal et langt, sejt træk i en årrække til, hvis der skal skabes blivende resultater. **Derfor er det også i høj grad et 'enten / eller', om man skal kaste ressourcer i sådanne bestræbelser eller ej.**

Opsamlende kan siges, at erhvervsturisterne kommer til Kalundborg, fordi der faktisk holdes en del kurser og konferencer på kalundborgske hoteller. Ferieturisterne kommer dels pga. naturværdierne, dels for at benytte overnatningstilbud i kystområdet. Et udmærket sted at bo i sin ferie, fordi man herfra – tæt på strand og midt i en dejlig natur – let kan nå oplevelsestilbud både indenfor og udenfor kommunegrænsen, hvor der ligger en række større attraktioner: Sommerland Sjælland, Odsherred Zoo- og dyrepark, Andelslandsbyen Nyvang, Trelleborg m. fl.

Det gælder fortsat i 2017 (som i 2010), at der - for Kalundborg og Storebæltskysten - ligger væsentlige udviklingspotentialer i at fungere som overnatnings-, opholds- og afslapningssted for et område med mange og forskelligartede oplevelsesmuligheder indenfor en times kørsel – og næsten lige så tæt på København.

3. Natur-turisme

Som nævnt ser det ud til, at der på et punkt, der blev fremhævet i TPR 2014 som særlig potentialerigt – nemlig den naturbaserede turisme – er sket en væsentlig nyudvikling siden TPR 2010. Flere af naturbesøgsstederne har i det forløbne tiår opnået betydende besøgstal, sammenlignet med de øvrige attraktioner i kommunen. Fugledegård Naturcenter skønner f. eks. at have ca. 50.000 besøgende pr. år, hvilket gør det til den største turistattraktion i Kalundborg Kommune. Den største nyere betalingsattraktion, Go High klatrebanen på Kragerup Gods med ca. 25.000 gæster pr. år, er også baseret på naturoplevelser. Røsnæs Naturskole skønner – ud over de ca. 5.000 skole- og børnehavebørn, der hvert år kommer på arrangerede besøg – at have et større, og stærkt stigende antal 'strøgkunder' (individuelle besøgende). Hertil kommer alle de, der besøger de nye 'landmarks' etableret af det imponerende private initiativ 'Røsnæs Rundt'. Der er givetvis også store (men mere spredte og 'diffuse') besøgstal på andre besøgssteder ude i Åmosen, på øerne og langs kysterne.

Det er glædeligt, at udnyttelsen af det store potentiale for naturbaseret turisme, som påpegedes i TPR 2010 og flere andre samtidige analyser, ser ud til at være under hastig udvikling. Det understreger det faktum, at Kalundborg kommune faktisk har meget store tilbud indenfor besøgsværdig natur: Det dramatiske landskab på Røsnæs, der har fået rollen som populært, bynært besøgsområde; Åmosen-Tissø, som (også) har natur i nationalpark-klasse – og i et kæmpestort område, der strækker sig fra Storebæltskysten helt ind til Brorfeldede ved Holbæk, og byder på både spektakulære naturoplevelser og muligheder for at være alene i ro med naturen. I TPR 2010 udpegedes en række mulige turismeudviklings-lokaliteter (bl.a. Mullerup, Reersø og Havnsø), hvor naturoplevelser også kan spille en hovedrolle.

Der er ingen tvivl om, at Kalundborg Kommune stadig har store, uudnyttede potentialer for udvikling af natur-turisme. Der er dog tale om udviklingsmuligheder, der både skal stimuleres og reguleres indenfor et strikt bæredygtighedskoncept, og her kan kommuneplanen komme til at spille en stor rolle.

For at en naturattraktion kan udvikle sig til 'et turistprodukt', skal det gennemløbe en udvikling med typisk de følgende trin:

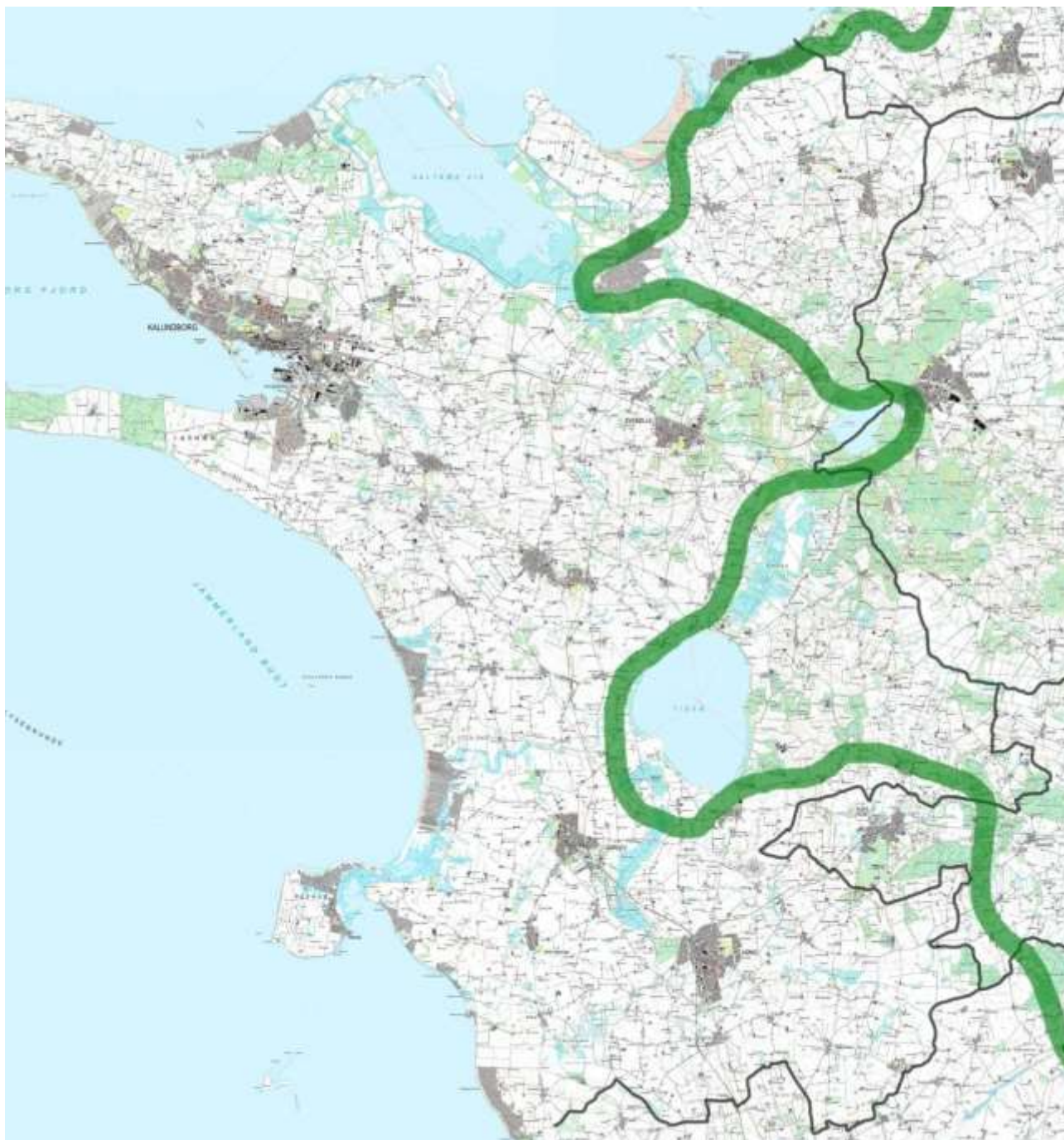
1. Indsamling af basal viden om stedets natur- og kulturhistorie, og derefter udvikling af moderne formidlingsmetoder og –materialer, målrettet mod et bredt publikum (denne del af udviklingen er godt i gang på både Fugledegård og Røsnæs);
2. Sikring af tilgængelighed via etablering af adgangsveje, stisystemer og besøgsområder med de nødvendige publikumsfaciliteter (på det sidstnævnte område er 'Røsnæs Rundt' et forbilledligt initiativ). Det skal tilføjes, at dette fordrer stor hensyntagen til sårbare arter og lokaliteter. Det forlyder f. eks., at visse lokaliteter på Røsnæs allerede nu er tæt på grænsen for, hvor meget publikumstryk de kan tåle.
3. Udvikling af kommercielle turismeprodukter i form af f. eks. informationscentre med caféer og småbutikker, gårdbutikker, kunsthåndværker-besøgssteder, naturformidling m.m. Hvilket selvsagt også kræver hensyntagen til bæredygtigheden.

Hvor trin 1 som nævnt er godt i gang på flere naturcentre, er trin 3 oplagt noget, som VVS kunne overveje at gå ind i. VVS har jo som hovedopgave at udvikle det *kommercielle* turismeerhverv. Det skal tilføjes, at positive kommercielle effekter af kvalitetsforbedrede naturturisme-tilbud også viser sig andre steder end i eller omkring naturattraktionerne selv; således melder en af de lokale feriehusudlejere, at en af grundene til den markant forbedrede udlejning i de seneste år er udviklingen af Røsnæs-området med en række nye, naturbaserede aktivitets- og oplevelsesmuligheder.

Trin 2 kunne til gengæld være en oplagt opgave for kommunal naturpleje og fysisk planlægning – herunder kommuneplanen, som kan bidrage til yderligere løftelse af den naturbaserede turisme ved forbedring af infrastrukturen for denne turismeform. Det drejer sig dels om etablering af adgangsveje og stisystemer, dels om udpegning og udvikling af flere egentlige besøgsområder (a la Fugledegård og Røsnæs Naturskole) med faciliteter til modtagelse af større besøgstal.

En af de klareste anbefalinger i TPR 2010 var, at Kalundborg kommune bør arbejde på at udvikle et sammenhængende stinet (for såvel cyklende som vandrere), der kan forbinde befolkningscentrene med besøgssteder i naturområderne, via spændende og oplevelsesrige ruteforløb. Denne anbefaling må gentages med øget styrke her i 2017. Der er spændende initiativer undervejs. Det vigtigste synes at være den 5-kommunale 'Istidsrute', hvis foreløbige forløb er vist i fig. 2. Den kan måske udvikles til en hovedrute for Kalundborg kommunes naturturisme. Det skal understreges, at Istidsruten stadig er på forprojekt-stadiet, og at ruteforløbet ikke er endeligt afklaret alle steder. Forprojektet skal afleveres til Nordeafonden efter sommerferien. Såfremt projektet får de ansøgte midler, forventes det, at Istidsruten kan tages i brug i sommeren 2019.

Fig. 2. Istidsruten, forslag til ruteforløb gennem Kalundborg Kommune, maj 2017

Kilde: Kalundborg kommune

Hvis Istidsruten skal være hovedrute til Kalundborgs naturområder, kræver det selvfølgelig indflydelse på rutefastlæggelsen (så stien faktisk kommer til at gå forbi de vigtigste befolkningscentre og naturbesøgssteder) og muligheder for senere at udbygge hovedruten med biruter – eller 'sløjfer' – der kan skabe adgang til de besøgssteder, der ikke kan komme til at ligge på selve hovedruten. Umiddelbart ser der ud til at være behov for et 'andet ben' i et hovedstinet for Kalundborg kommune - langs Storebæltskysten til Kalundborg by og Røsnæs.

TPR 2010 rejstes også spørgsmålet, om kommunen bør gå mere ind i arbejdet med at udpege besøgssteder for turismen, også i værdifulde naturområder – evt. lave en samlet plan for dette. Der kan være fordele ved at undlade at lave en alt for bastant plan, og lade udviklingen af besøgssteder komme lidt 'af sig selv'. Dette foretrækker man f. eks. i Åmose-projektet. På den anden side kan publikumstrykket på de mest eftertragtede områder blive så stort, at indretning af besøgsområder på lokaliteter, som både er attraktive, hvor naturen kan tåle publikumstrykket, og hvor moderne publikumsfaciliteter kan indrettes til at kunne modtage dette tryk, kan være en stor fordel – både for de besøgende og for naturen.

Det samme – blot i lidt større målestok – er faktisk en af anbefalingerne i TPR 2010, hvor det foreslås, at man udpeger nogle udvalgte lokaliteter eller lokalsamfund, som har særlige potentialer - men også særlige behov - for udvikling af turisme. Det drejer sig – ud over Røsnæs og Tissø med Fugledgård - om Mullerup, Reersø, Havnsø og - Højbyen samt midtbyen i Kalundborg (det sidste vender vi tilbage til i afsnit 6. om 'Andre turismeerhverv').

*Der tegner sig her en første konklusion på opdateringsnotatet, gående på, **1) at potentialet for udvikling af naturbaseret turisme er under positiv udvikling, 2) et der er et stort, uudnyttet potentiale for naturturisme, der fortsat bør udvikles, og 3) at kommuneplanen kan bidrage væsentligt hertil med fastlæggelse af stier og besøgsområder.***

4. Kalundborgs turister

Kalundborg Kommunes turister fordeler sig på ca. 4/5 ferieturister og ca. 1/5 erhvervsturister. M.h.t. ferieturisterne fastslog TPR 2010 – på basis af dengang nye, og ret grundige analyser – at Kalundborgs markedsposition som turistdestination var svag, og orienteret mod et begrænset marked: Kalundborg var klart hjemmemarkedsorienteret inden for feriehuse og camping. På de øvrige overnatningssteder (hoteller m.m.) kom gæsterne især fra Midtsjælland og Hovedstadsregionen. Der var relativt flere udenlandske gæster på hotellerne, hvilket dog især skyldtes erhvervsturismen.

De tal, vi har til rådighed for denne opdatering, viser, at dette billede tilsyneladende stadig er gældende. De følgende to tabeller, der er kopieret fra VVS 2016, viser således, at danske gæster udgør op mod 80% af de tre vestsjællandske kommuners turister, og udlændinge kun godt 20%. Omsætningsmæssigt er udlændingenes andel noget større, ca. 24%, hvilket givetvis skyldes en større udlændinge-andel blandt erhvervsturisterne, som omsætter væsentligt mere pr. døgn end ferieturister.

Fig. 3. Udvikling i kommercielle overnatninger (1.000) fordelt på nationalitet, Vestsjælland 2014

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Fordeling 2015 (pct.)	Udv. 2014-2015 (pct.)
I alt	602	523	542	539	517	519	597	627	100	5,0
Danmark	467	423	431	418	399	410	474	490	78	3,3
Udlandet	135	100	110	121	118	108	123	138	22	11,7
Tyskland	70	47	56	59	51	50	58	72	11	23,9
Norge	17	15	19	21	21	18	17	16	2	-8,3
Sverige	18	13	12	14	14	13	13	13	2	-3,4
Holland	13	11	9	10	12	12	12	13	2	6,8
Andre lande	17	14	15	17	19	15	23	25	4	6,4

Kilde: VVS 2016

Fig. 4. Turismeforbrug fordelt på markeder, Vestsjælland 2014

	Turismeforbrug	Fordeling af Vestsjællands turismeforbrug	Fordeling af Region Sjællands turismeforbrug	Fordeling af Danmarks turismeforbrug
	mio. kr.		pct.	
I alt	1.725	100	100	100
Danmark	1.316	76	70	61
Udlandet	409	24	30	39
Norge	139	8	6	6
Tyskland	92	5	10	11
Sverige	39	2	6	7
Storbritannien	32	2	2	2
USA	18	1	1	2
Holland	18	1	1	1
Øvrige lande	70	4	5	10

Kilde: VVS 2016

Blandt de udenlandske turister udgør kun tyskere – og i mindre grad nordmænd, svenskere og hollændere - betydelige tal. Vi ved fra andre kilder, at de tyske turister 'fylder' lidt mere i Kalundborg kommune end i de to øvrige Vestsjællands-kommuner. Dette skyldes givetvis dels den store feriehuskapacitet i Kalundborg, dels at nordmænd og svenskere udgør en relativt større andel af erhvervsturismen, som er stærkere i Slagelse og Sorø end i Kalundborg. Fremgangen for tyske turister har givetvis sammenhæng med fremgangen i feriehusudlejningen, hvor tyskerne er en stor kundegruppe.

Til indkredsningen af Kalundborgs turister kan føjes, at en Imageundersøgelse fra 2007 fandt følgende kendetegn for de danskere, som er mest motiverede for et ophold i Kalundborg: Mellemindkomster, højere funktionærer og selvstændige, primært fra Hovedstadsregionen, både børnefamilier og andre. Også dette billede holder formentlig stadig.

Skal der ændres afgørende ved det samlede billede af Kalundborgs turister, kræver det en indsats indenfor ekstern markedsføring (overfor potentielle udenlandske markeder og fjernereliggende dele af Danmark), hvilket er et af de formål, som VVS er sat i verden til. Det skønnes ikke, at sammensætningen af turisterne kan påvirkes væsentligt via kommuneplanen (ud over det ovennævnte potentiale for tiltrækning af (endnu) flere naturturister).

5. Overnatningssektoren

I alle analyser af lokal turisme er overnatningssektoren et af de vigtigste elementer. Det skyldes dels, at overnatningsvirksomhederne udgør en stor del (og ofte de største) af de egentlige turistvirksomheder, dels at en stor del af den øvrige turismeafledte omsætning knytter sig til overnatningsstederne.

Udvikling i overnatningstallene 2008-2016

TPR 2010 viste, at Kalundborg kommune i 00'erne styrkede sine overnatningstal i forh. t. regionens øvrige kommuner. Siden da er det gået først tilbage, og så frem igen. I det store og hele i overensstemmelse med det tidligere nævnte, generelle udviklingsbillede for dansk turisme, med en kraftig og vedvarende tilbagegang 2008–13, afløst af ny – og for Kalundborgs vedkommende - endda kraftig fremgang i overnatningstallene 2014-16. Bemærk i nedenst. tabel, at Kalundborg - i sammenligning med de to andre VVS-kommuner - klarer sig betydeligt dårligere i kriseårene 2008-13, men til gengæld går meget kraftigere frem end de andre (specielt Slagelse) i 2014-15.

Fig. 5. Udviklingen i kommercielle overnatninger (1.000) fordelt på kommuner, Vestsjælland 2014

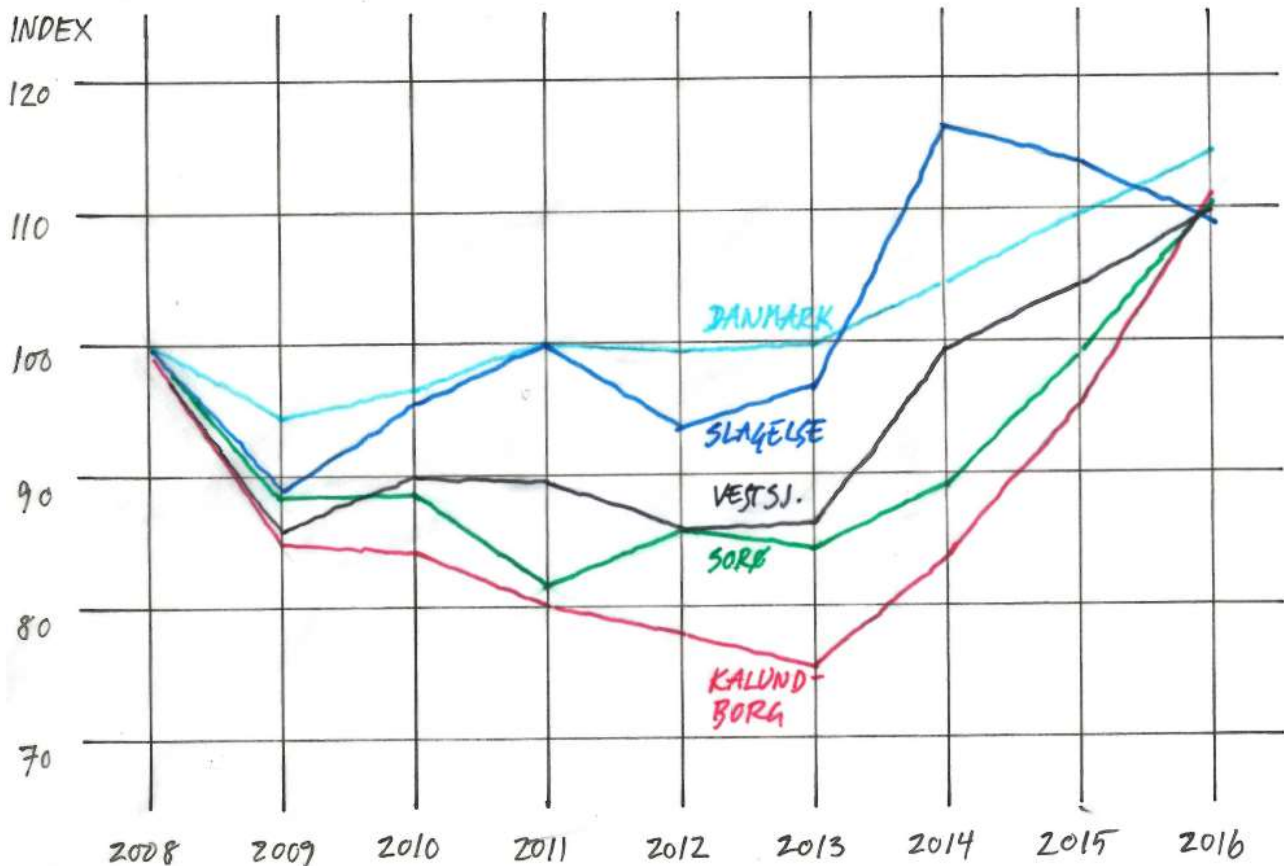
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Udv. 2008 - 2015 (pct.)	Udv. 2014 - 2015 (pct.)
Hele landet	44.717	42.185	43.136	44.656	44.468	44.549	46.790	49.098	9,8	4,9
Vestsjælland	602	523	542	539	517	519	597	627	4,1	5,0
Kalundborg	252	214	212	202	196	190	211	240	-4,7	13,8
Slagelse	279	247	268	279	260	269	324	317	13,6	-1,9
Sorø	71	62	62	58	61	60	63	70	-2,1	10,9

Kilde: VVS 2016

Røsnæs Hotel og Kursuscenter – ombygget og nystartet i Zleep-gruppen i 2016

Fig. 6. Index for udviklingen i overnatninger 2008-16 for Kalundborg, Sorø, Slagelse, VisitVestsjælland og hele Danmark. 2008 = index 100.

Kilde: VVS 2016 og Danmarks Statistik

Tal fra 2016 (fremkommet efter tabellen i Fig. 5, der er fra VVS 2014) viser, at denne fremgang for Kalundborg er øget i 2016, medens Slagelse har haft fortsat tilbagegang i overnatningstallet. Førstnævnte formentlig p.g.a. Kalundborgs større ferieturisme (som følger den generelle fremgangstendens), sidstnævnte formentlig p.g.a. Slagelses store erhvervsturismeandel, der ikke svinger så meget med konjunkturerne som ferieturismen (bemærk, at Slagelse har haft ret stabile overnatningstal tæt på landsgennemsnittet gennem hele kriseperioden).

Kalundborg-turismen i forhold til resten af regionen

I TPR 2010 konstateredes det, at Kalundborg faktisk – lidt overraskende – i 00'erne havde styrket overnatningssektoren i forh. t. regionens øvrige kommuner. En graf (fig. 2 i TPR 2010) viste betydningen af Kalundborgs turisme i forhold til de øvrige kommuner i Sjællandsregionen, målt på kommunernes overnatningstal som procentdele af Sjællandsregionens samlede overnatningstal. På dette tidspunkt havde Kalundborg Kommune 5,6% af Sjællandsregionens samlede overnatningstal.

En tilsvarende opstilling for 2016 viser, at Kalundborg faktisk har styrket sin andel af regionens turisme. Kalundborgs andel af de regionale overnatninger er steget fra 5,6% i 2008 til 6,3% i 2016. Det er (som det fremgår af fig. 7 og 8 herunder, dog alene fremgangen i feriehusovernatningerne, der er årsag til denne forbedring. Det generelle billede er, at det er kommunerne på Sjælland – og specielt i Nordvestsjælland – der har styrket deres andele, på bekostning af de to kommuner på Lolland-Falster.

Fordeling på overnatningsformer

Ser man på fordelingen af overnatningerne på de forskellige overnatningsformer viser det sig, at den store fremgang for Kalundborg i de seneste år alene skyldes én overnatningsform, nemlig feriehusene.

Tabellen herunder (Fig. 7) viser tendenserne for hele VVS.

Fig. 7. Udviklingen i kommercielle overnatninger (1.000) fordelt på overnatningsformer, Vestsjælland 2014

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Fordeling i 2015 (pct.)	Udv. 2014 - 2015 (pct.)
I alt	602	523	542	539	517	519	597	627	100	5,0
Camping	252	235	236	206	195	197	215	214	34	-0,3
Hotel	128	113	123	141	141	139	152	154	25	1,5
- ferie	44	40	45	52	47	52	56	52	8	-6,5
- forretning	84	73	79	88	94	87	96	102	16	6,1
Feriehus	124	97	109	121	111	111	136	164	26	21,0
Feriecenter og vandrerhjem	65	50	49	48	44	43	65	68	11	4,5
Lystbådehavne	33	28	24	24	26	28	30	26	4	-10,8

Kilde: VVS 2016

Tabellen herunder (Fig. 8) viser fordeling på overnatningsformerne i 2008 og 2016 for Kalundborg Kommune, sammenlignet med Slagelse + Sorø og hele landet. Tabellen, der bygger på nyere tal direkte fra Danmarks Statistik, viser at den meget stærke fremgang for Kalundborg er fortsat i 2016, og at fremgangen fortsat alene skyldes feriehusene. **Personovernatninger i feriehusene er steget fra niveau 80.000 i 2008 til niveau 132.000 i 2016. Det svarer til en fremgang for feriehusudlejningen på ikke mindre end 64% i perioden 2008-16!**

Fig. 8. Udvikling i kommercielle overnatninger, fordelt på overnatningsformer, Kalundborg 2008 og 2016, Slagelse + Sorø 2016 og Hele Landet 2016.

Overnatningsform	Personovernatninger							
	Kalundborg				Slagelse + Sorø		Hele landet	
	2008		2016		2016		2016	
	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.
Feriehuse	80.400	32	132.190	47	64.091	17	18640199	36
Hotel	24.471	10	17.271	6	187.455	49	19007958	37
<i>Heraf forretning</i>				<i>74</i>		<i>61</i>		<i>37</i>
Camping	125.215	49	110.794	39	110.840	29	10939877	21
Vandrerhjem	14.000	6	11.961	4			1.831.915	4
Lystbådehavne	9.983	4	9.362	3	23.261	6	921157	2
Kommercielle overnatninger i alt	254.069	101	281.578	99	385.647	101	51337268	100

Der er flere årsager til den overraskende positive udvikling i feriehusudlejningen:

- De generelt forbedrede konjunkturer for ferieturisme og feriehusudlejning. Også andre steder har feriehusudlejningen haft fremgang. Denne faktor kan dog ikke alene forklare den stærke fremgang.

- Etablering af lokale feriehusudlejningskontorer; der var i forvejen en halvoffentlig feriehusudlejning i området, men dels er denne blevet privatiseret, dels har et af de internationale udlejningsbureauer åbnet lokalkontor i området. Stærk lokal tilstedeværelse øger erfaringsmæssigt udlejningskapaciteten.
- Der har specielt i 2016 været en stor ekstraudlejning til håndværkere og leverandører, beskæftiget på anlægsarbejder i de store kalundborgske virksomheder.

En lokal udlejer angiver dog, at heller ikke sidstnævnte faktor alene kan forklare fremgangen – en del af denne må altså opfattes som en varig og strukturel forbedring.

Til gengæld viser overnatningstallene også, at de øvrige overnatningsformer synes at hænge fast i stagnationen fra kriseårene. Lejet feriehus og camping har skiftet position, således at hvor camping i 2008 udgjorde ca. halvdelen af de kommercielle overnatninger (49%), havde feriehusene kun ca. 1/3 (32%). I 2016 var dette skiftet, så feriehusene havde næste halvdelen (47%) og camping godt 1/3 (39%) af overnatningerne.

Det skal dog understreges, at Kalundborg fortsat er en stærk camping-kommune, og at der – med fremgangen for turismen i de seneste år – er gode muligheder for ny fremgang, også i camping.

På hotelområdet er der også spændende nyudviklinger. Kragerup Gods har konsolideret sig med 49 værelser, førsteklasses konferencefaciliteter til flere hundrede gæster og op mod 50.000 besøgende pr. år i alt (ligelig fordelt på overnatninger og Go High-gæster). På Røsnæs er etableret det nye Røsnæs Hotel- og Konferencecenter med 64 værelser. Også det mindre kursus- og konferencecenter Saltoftehus (ved Svejby) performer positivt.

Det skal bemærkes, at der kan se ud til at være fejl i overnatningstallene for hoteller i fig. 8. De tal, vi har fået oplyst for Kragerup Gods og Røsnæs Hotel og Konferencecenter, overgår de 17.271 overnatninger fra statistikken. Det lave tal kan skyldes, at Røsnæs var under ombygning i det meste af 2016. Hvis dette er tilfældet kan der forventes positive tal på hotelområdet i de kommende år.

En konklusion vedr. overnatningssektoren i Kalundborg kunne således gå på, 1) at Kalundborg synes at være godt på vej til at realisere en af de vigtigste anbefalinger i TPR 2010 og flere andre datidige analyser, nemlig udnyttelse af store potentialer for at øge overnatningen i kommunens mange feriehus; men 2) at et andet dengang påpeget strukturelt problem, nemlig den generelle mangel på udviklingskraft i overnatningssektoren på de fleste andre overnatningsformer, desværre synes at have bidt sig fast. Dog bortset fra den ovennævnte, positive udvikling på de nyere kursus- og konferencesteder.

Kalundborg har dog stadig brug for at styrke sin overnatningssektor. Dette var da også erkendt af Kalundborg Turistråd og kommunen tilbage omkring TPR 2010, hvilket førte til, at kommunen i årene derefter lagde mange kræfter i at forsøge at tiltrække et større konference- og feriehotel til Kalundborg by. Dette lykkedes som bekendt ikke. Om behovet for et nyt byhotel stadig til stede, kan dog diskuteres; specielt efter revitaliseringen af Røsnæs Hotel, som har et stærkt samarbejde med Madkartellet på konferenceområdet.

Der blev også i TPR 2010 luftet tanker om at igangsætte strukturforbedring-forløb indenfor både hotel- og campingsektoren. Behovet for noget sådant er formentlig stadig til stede. Hvis en sådan opgave skulle løses i dag, ville den ligge naturligt i VVS.

En tredje mulig indsats kunne ligge indenfor fremgangssektoren selv; der er gode grunde til at tro på, at der er potentialer til endnu mere udvikling af feriehusudlejningen. Og her kan kommunen faktisk give et bidrag, f. eks. ved at deltage i eller direkte være arrangør af offentlige arrangementer o.a. PR-aktiviteter med det sigte at få flere feriehusere til at udleje deres feriehus.

6. Erhvervsturisme

Nabokommunerne – og især Slagelse – har en langt større erhvervsturisme end Kalundborg. Tabellerne herunder viser, hvor stor økonomisk betydning erhvervsturismen har. Bemærk f. eks. i Fig. 7 (s. 13), at hotelovernatninger til forretning i de 3 VVS-kommuner i 2014 var 71% højere end ferie-hotellovernatninger, men at den skabte omsætning – som fremgår af tabellen herunder i Fig. 9 - var ikke mindre end 164% større i forretningsdelen end i feriedelen. Der er rigtig gode penge i erhvervsturisme.

Andre tal viser, at Slagelse kommune i 2015 havde 30% større overnatningstal end Kalundborg, men 69% større turismeomsætning. Dette skyldes utvivlsomt Slagelses stærke kursus- og konferencesteder og den deraf affødte erhvervsturisme, der sikrer kommune stabile indtægter og arbejdspladser på et forholdsvis højt niveau. En forretningsgæst på et hotel omsætter i gennemsnit ca. 3 gange så meget pr. døgn som en ferie-hoteltæst, og 4-6 gange så meget som gæster på andre overnatningsformer (camping, vandrerhjem, lystbåde mv.)

Fig. 9. Turismeforbrug fordelt på overnatningsformer, Vestsjælland 2014

	Turismeforbrug	Fordeling for Vestsjælland	Fordeling for Region Sjælland	Fordeling for hele landet
	mio. kr.	pct.		
I alt	1.725	100	100	100
Kommercielle	722	42	47	51
Hotel – ferie	100	6	6	15
Hotel – forretning	264	15	9	14
Feriecentre	15	1	3	2
Camping	75	4	5	5
Vandrerhjem	18	1	1	1
Lejet feriehus	229	13	19	13
Lystbåde	15	1	1	1
Festival	0	0	3	1
Bondegårde	4	0	0	0
Krydstogt	2	0	0	0
Ikke-kommercielle	1.003	58	53	49
Eget feriehus	262	15	13	7
Lånt sommerhus	32	2	3	1
Familie/venner	269	16	11	10
Endagsturister - ferie	140	8	17	18
Endagsturister - forretning	300	17	9	13

Kilde: VVS 2016

TPR 2010 konstaterede, at ikke desto mindre var erhvervsturisme vigtig for Kalundborg Kommunes ret lille bestand af hoteller og kursus-/konferencesteder. Dette gælder stadig, og endda i styrket grad, som det også fremgik af tabellen i Fig. 8 (s. 13). Den viser, at erhvervsturismen udgør en større andel af det (godt

nok numerisk meget mindre) antal hotelovernatninger i Kalundborg sammenlignet med Slagelse. **74% af Kalundborgs 17.271 hotelovernatninger var i 2016 forretningsgæster, hvor de tilsvarende tal for Slagelse var 61% af 187.455 overnatninger.**

Vi mangler mere specifikke tal for dette forhold og for udviklingen siden 2008. Det er overraskende, at de nyere kursus- og konferencesteder ikke er slået mere markant igennem i hotel-overnatningsstatistikken end tilfældet er. Det kan som nævnt skyldes fejl i statistikken. Der bør fortsat være et potentiale for øget erhvervsturisme, som TPR 2010 så i de store lokale industrivirksomheders behov for kursussteder tæt på virksomheden selv. Dette bekræftes da også i samtaler med lederne af to af de nyere konferencehoteller.

Denne problemstilling kunne det være relevant at undersøge grundigere og arbejde videre med, hvilket VVS da også så småt har taget op. Kalundborg Kommune bør overveje, om de bedre konjunkturer giver anledning til at genoptage forsøgene på at tiltrække et større ferie- og konferencehotel til Kalundborg by, og om man i så fald stadig mener, at et sådant bør ligge inde i byen. Kommuneplanens rolle kan blive at tilvejebringe plangrundlag for et sådant evt. ønske.

7. Øvrige turisme-virksomheder

TPR 2010 konstaterede, at der eksisterer en række andre virksomheder end de deciderede overnatningssteder, som kan karakteriseres som turismevirksomheder. Det gælder ikke mindst restauranter og caféer, men også transportfirmaer og visse former for kultur og underholdning. Der er også en række virksomheder – primært i detailhandelen – som ikke kan karakteriseres som egentlig turistvirksomheder, men hvor turisterne skaber en betydende del af omsætningen. Endelig er der virksomheder, som på endnu mere indirekte vis gavn af turismen, f. eks. ejendomsmæglere og erhvervsservice.

Siden 2010 er den beregningsmodel vedr. turismens lokale og regionale økonomiske betydning, som også er anvendt i VVS 2016, blevet voldsomt forbedret, så disse virksomhedsgrupper nu direkte indgår i beregningerne. Af tabellen herunder (fra VVS 2016) fremgår det således, at 'kun' 42% af den turismeskabte beskæftigelse i de tre VVS-kommuner kommer fra de egentlige turismevirksomheder. 23% af jobbene skabes i detailhandelen, og hele 34% - en tredjedel - i andre brancher.

Fig. 10. Turismeafledt beskæftigelse fordelt på branchegrupper, Vestsjælland 2014

	Turismeafledt beskæftigelse årsværk	Fordeling for		
		Vestsjælland	Region Sjælland	Danmark
		pct.		
I alt	2.253	100	100	100
Turismeerhverv	951	42	41	44
<i>Heraf:</i>				
Overnatningssteder	221	10	8	11
Restauranter og værtshuse	484	21	21	22
Transportvirksomheder	122	5	5	5
Rejse-service	43	2	2	2
Kultur, forlystelser og sport	81	4	5	5
Detailhandel	529	23	25	23
<i>Heraf:</i>				
Råolie-, naturgas og olieindustri	1	0	0	0
Føde- og drikkevarer samt tobak	40	2	2	2
Andre	488	22	23	21
Andre brancher	772	34	35	33
<i>Heraf:</i>				
Ejendomsmæglere, bolig- og husleje	36	2	2	2
Erhvervsservice	213	9	9	8
Andre	524	23	24	23

Kilde: VVS 2016

TPR 2010 konstaterede, at Kalundborg har væsentlige mangler indenfor øvrige turismerelevante erhverv, som skal udbedres, hvis byen og kommunen skal kunne byde turisterne på kvalitetsoplevelser. Således efterlystes bedre og mere forskelligartede spisesteder, ligesom der ønskedes turistvenlige forbedringer af detailhandels- og bymiljøet i Kalundborg by

Der findes ikke tilgængelige data, der kan fakta-beskrive udviklingen i disse erhverv og virksomhedstyper fra 2010 til nu. Antallet af interviews bag dette ajourføringsnotat er ikke stort nok til at vi kan komme med bud på, om og hvordan disse forhold har ændret sig over det seneste tiår.

Det ser dog ud til, at en af de konklusioner i TPR 2010 vedr. denne problematik, som står fast også i dag er, at bymiljøet i Kalundborg Midtby kunne trænge til en voldsom opvikler. Dette nævnes i flere af de (meget få) interviews, vi har taget. Dette indtryk understøttes også af det lave antal endags-turister i Kalundborg. Kun 10% af de besøgende i Kalundborg er endags-turister, hvor landsgennemsnittet ligger over 30% (se Fig. 13, s. 21). Der er tilsyneladende ikke mange turister, der bare kommer til Kalundborg en enkelt dag for at nyde bymiljøet.

Kommunen kan godt (via kommuneplanen o.a. fysisk planlægning) bidrage til at skabe forudsætninger / rammer for et bedre byliv i Kalundborg by og et bedre samspil mellem virksomhederne. TPR 2010 gjorde en del ud af et muligt, samlet projekt til bymiljøforbedring omfattende både attraktionsudvikling i Højbyen og kvalitetsforbedring af handels- og bymiljøet i centrum. Så vidt vi forstår, er der taget hul på denne problemstilling med et nyt planforslag vedr. Havnefronten ved banegården.

Også anbefalingerne af en tilsvarende bymiljøforbedrende indsats i nogle af de mindre turistbyer langs kysten (de ovennævnte 'særlige turismeområder') må stå ved magt. Det ville være til gavn for forretningsudvikling i alle typer af turismerelaterede virksomheder de pågældende steder.

8. Turismens effekter og økonomiske betydning

Vi vil ikke i dette notat gå dybt ind i en vurdering af turismens effekter og økonomiske betydning for lokalsamfundet. Ikke fordi dette ikke er et vigtigt emne i sig selv, men dels er det blevet grundigt behandlet i VVS 2016, dels har det næppe de store konsekvenser for kommuneplanlægningen.

Hovedresultaterne af analyserne i VVS 2016 fremgår af nedenstående tabeller (fig. 11 og 12). De viser, at det samlede turismeforbrug (omsætning) i de tre VVS-kommuner i 2014 kunne beregnes til 1,725 mia. kr., med Danmark som langt det største marked. Og at hoteller og lejede feriehuse stod for størstedelen af forbruget på overnatningsstederne. Desuden, at turismen skabte en beskæftigelse i de tre kommuner på 2.253 årsværk og bidrog til det samlede skatteprovenu med 759 mio. kr.

Fig. 11. Oversigtstabel 1 vedr. turismens økonomiske betydning for Vestsjælland. 2014

Turismeforbrug i Vestsjælland, mio. kr.	1.725
Andel af kommunernes samlede udbud, pct.	1,2
Største markeder, 2014	
Danmark	1.316
Norge	139
Tyskland	92
Forbrug på største kommercielle overnatningsformer, 2014	
Hotel – forretning	264
Lejet feriehus	229
Hotel – ferie	100

Kilde: VVS 2016

Fig. 12. Oversigtstabel 2 vedr. samfundsøkonomiske afledte effekter, Vestsjælland, 2014

Turismeskabt værditilvækst, mio. kr.	1.083
Andel af Vestsjællands samlede værditilvækst, pct.	3,0
Turismeskabt beskæftigelse, årsværk	2.253
Andel af alle Vestsjællands beskæftigede, pct.	3,7
Turismeskabt skatteprovenu, mio. kr.	759
Turismens andel af samlet provenu i Vestsjælland, pct.	4,0

Kilde: VVS 2016

Tabellen herunder viser turismeforbruget fordelt på produkter i de tre VVS-kommuner. Den viser, at den økonomiske værdi af turismen fordeler sig lidt anderledes end når vi måler på antal arbejdspladser (Fig. 10, s. 17); hvor de egentlige turismevirksomheder (produkter) skabte 42% af arbejdspladserne, står de for over halvdelen af omsætningen (52%). Hvor 'Andre produkter' skabte 34% af arbejdspladserne, vejer de knap så tungt på omsætningen (20%).

Fig. 13. Turismeforbruget fordelt på produkter, Vestsjælland 2014

	I alt		Danskere		Udlændinge	
	mio. kr.	pct.	mio. kr.	pct.	mio. kr.	pct.
I alt	1.725	100	1.316	100	409	100
Turismeprodukter	900	52	757	58	143	35
<i>Heraf:</i>						
Overnatning	251	15	206	16	45	11
Restaurant	178	10	107	8	71	17
Lokal transport	404	23	382	29	22	5
Rejse-service	36	2	33	3	3	1
Kultur og forlystelser	31	2	28	2	3	1
Detailhandel	472	27	333	25	139	34
<i>Heraf:</i>						
Føde- og drikkevarer samt tobak	239	14	164	12	74	18
Benzin og andet brændstof	122	7	107	8	14	4
Andet	112	6	61	5	51	12
Andre produkter	353	20	226	17	127	31

Kilde: VVS 2016

Tabellen herunder i Fig. 14 viser også tal fra VVS 2016, men nu på kommuneniveau. Tabellen viser, at Kalundborg Kommune i 2014 havde en samlet turismeomsætning på 535 mio. kr., mod næsten en milliard i Slagelse (906 mio. kr.) og 283 mio. i Sorø.

Fordelt på overnatningsformer kom kun 39% af omsætningen fra turister i kommerciel overnatning, mens 51% var fra turister i ikke-kommerciel overnatning og 10% fra endagsgæster. Bemærkelsesværdigt for Kalundborg er den meget store andel, som kommer fra turister i lejet, eget eller lånt feriehus – i alt langt over halvdelen af den samlede omsætning (58%), hvor tilsvarende tal for Slagelse og Sorø er hhv. 22% og 5%!!!

Bemærk endvidere, hvor stor en del af forbruget fra gæster i kommerciel overnatning i Slagelse og Sorø, der kommer fra forretningsturister – hhv. 19 ud af 41% og hele 21 ud af 33%. I Kalundborg er det lejede feriehus, der udgør største omsætning fordelt på overnatningsformen, 23 ud af 39%, d.v.s. at over halvdelen af omsætningen knyttet til kommercielle overnatningsformer (eller næsten ¼ af den samlede omsætning) kom fra feriehuslejere. Til gengæld står endagsturisterne som nævnt meget svagere i Kalundborgs turismeforbrug end i nabokommunernes – kun 10% af turismeomsætningen i Kalundborg kommer fra endagsturister, mod 28% i Slagelse og i Sorø hele 46% (eller næsten halvdelen af alle turister)!

TPR 2010 gjorde en del ud af at argumentere for, at turismens lokaløkonomiske og beskæftigelsesmæssige betydning var langt større end det dengang kunne synes, ud fra en analyse af forholdet fra 2007 (af samme type som VVS 2016). Dette skyldtes, at der dengang var store mangler i statistikgrundlaget, og en række deraf følgende 'mørketal'. Det førte til, at vi (Niras-konsulenterne) gav udtryk for en overbevisning om, at Kalundborg-turismens økonomiske og beskæftigelsesmæssige betydning lå langt højere end det niveau, som 2007-analysen angav (ca. 300 mio. kr. i årlig omsætning og ca. 350 arbejdspladser). **Vi gættede på en årlig omsætning på op mod ¼ mia. kr. og op mod 1.000 skabte arbejdspladser.**

Fig. 14. Turismeforbruget fordelt på overnatningsformer, Vestsjælland 2014

	Fordeling for									
	Kalundborg		Slagelse		Sorø		Vestsjælland	Region-	Hele	
	mio. kr.	pct.	mio. kr.	pct.	mio. kr.	pct.	mio. kr.	en	landet	
I alt	535	100	906	100	283	100	1.725	100	100	100
Kommercielle	209	39	419	46	94	33	722	42	47	51
Hotel – ferie	14	3	72	8	15	5	100	6	6	15
Hotel – forretning	31	6	175	19	58	21	264	15	9	14
Feriecentre	1	0	14	2	0	0	15	1	3	2
Camping	28	5	35	4	11	4	75	4	5	5
Vandrerhjem	5	1	13	1	0	0	18	1	1	1
Lejet feriehus	124	23	96	11	8	3	229	13	19	13
Lystbåde	3	1	11	1	0	0	15	1	1	1
Festival	0	0	0	0	0	0	0	0	3	1
Bondegårde	1	0	2	0	1	0	4	0	0	0
Krydstogt	2	0	0	0	0	0	2	0	0	0
Ikke-kommercielle	326	61	487	54	189	67	1.003	58	53	49
Eget feriehus	166	31	89	10	7	2	262	15	13	7
Lånt sommerhus	19	4	13	1	1	0	32	2	3	1
Familie/venner	86	16	134	15	50	18	269	16	11	10
Endagsturister - ferie	29	5	50	6	60	21	140	8	17	18
Endagsturister - forretning	27	5	202	22	72	25	300	17	9	13

Kilde: VVS 2016

Siden dengang er statistikkerne blevet bedre dækkende, man har således metoder til måling af feriehus-ejernes egen anvendelse af feriehusene og deres omsætning i denne sammenhæng, som er langt den største enkelte turist-revenykilde i Kalundborg Kommune. Endagsturister kan man også nu få tal på, ligesom de nye beregningsmodeller, der ligger bag VVS 2016, kan give et mere retvisende billede af turismens økonomiske og jobmæssige effekter, også udenfor de egentlige turismevirksomheder.

De nye beregninger i VVS 2016 viser (når man sammenligner relativt, dvs. tager hensyn til turismens tilbagegang fra 2008 til 2014), at vi (Niras) med vores gæt i TPR 2010 kom ganske tæt på! Korrigeret for tilbagegangen viser VVS 2016, at turismen – hvis den var tilbage på niveauet fra 2008 – ville generere en omsætning på ca. 650 mio. kr. og skabe ca. 920 arbejdspladser. Siden 2014 er Kalundborgs turismen gået frem, og da der stadig er 'mørketal' (således medregnes Bed & Breakfast og andre mindre overnatningssteder ikke i statistikkerne) så **fastholder vi vores vurdering af, at Kalundborgs turisme skaber en omsætning på ca. ¾ mia. kr. om året og (direkte eller indirekte) skaber op mod 1.000 jobs.**

Det er selvfølgelig – i 2017 som i 2010 – i sig selv en vigtig pointe, at selv om turisme ikke er et hovederhverv i Kalundborg Kommune, er det alligevel en lokaløkonomisk sektor, der bestemt ikke – heller ikke størrelsesmæssigt og m.h.t. lokaløkonomiske effekter – må overses. Dels bidrager den direkte med op mod 1.000 arbejdspladser og en omsætning på op mod ¾ mia. kr. til lokaløkonomien, dels har den de tidligere nævnte, positive synergieffekter på bosætning, lokalt serviceniveau og den øvrige erhvervsudvikling.

9. Sammenfatning og konklusioner

Udvikling af Kalundborgs turisme siden 2010

Denne opdatering af Kalundborg Kommunes Turistpolitiske Redegørelse fra 2010 (TPR 2010) viser, at turismen heller ikke i dag er Kalundborgs hovederhverv, næppe nogensinde bliver det og nok heller ikke fremover får top-prioritet i kommunens udviklingspolitik. Alligevel gælder det – som i 2010 – at turismen yder et betydeligt bidrag til omsætning og jobskabelse i lokalsamfundet, og har en række andre positive effekter for kommunen og dens lokalsamfund. Det skønnes derfor fortsat relevant, at Kalundborg Kommune – på egen hånd og / eller via VisitVestsjælland (VVS) - forholder sig til turismen og gør, hvad den kan, for at understøtte erhvervet og optimere sit udbytte af det. Understøttelse kan ske, både via VisitVestsjælland, via kommunens udviklingsstrategi og via kommuneplanen og den øvrige fysiske planlægning.

Når man sammenligner billedet af Kalundborgs turisme i TPR 2010 med det, der fremstår i denne opdatering, ser vi – ikke overraskende - de samme grundlæggende strukturer. Udviklingen siden 2008-10 har – målt på besøgstal på turistattraktioner og overnatningstal – forløbet med en længere nedgangsperiode i kriseårene 2008-13, afløst af en gradvis og stadig stærkere fremgang i de seneste år (2014-16).

Største ændring har været en positiv udvikling af kommunens store potentialer for naturbaseret turisme. En udvikling, som bør fortsættes fremover, og som kan blive til stor gavn for såvel lokalbefolkning som turismeerhvervet. Og som kommunen kan støtte via kommuneplanlægningen, bl.a. ved at skabe sammenhængende stisystemer og velfacilerede besøgsområder.

Overnatningssektoren, som er central for den samlede turisme, byder på den største ændring siden 2008, nemlig en meget kraftig fremgang for feriehusudlejning, der blev udpeget i TPR 2010 som et af kommunens største turisme-potentialer. Til gengæld kan der være behov for strukturudvikling indenfor nogle af de øvrige overnatningstyper.

Erhvervsturismen er – som i 2010 – svagt udviklet, men har dog stor relativ betydning for kommunens få kursus- /konferencesteder. Også kommunens bymiljøer synes at have samme karakter – og turistmæssige mangler – i 2016 som i 2008. Også her kan kommunen hjælpe via den fysiske planlægning.

Endelig viser VVS' undersøgelse af turismens økonomiske betydning i de tre VVS-kommuner, at selv om turismen ikke er en hovedsektor i Kalundborg, så er det dog en betydende lokaløkonomisk sektor, der skaber en omsætning på op mod ¾ mia. kr. og en lokal beskæftigelse på op mod 1.000 helårsarbejdspladser i kommunen.

Evt. konsekvenser for turismestrategiske indsatser i kommunen

Opdateringen af den turistpolitiske redegørelse kan føre til de følgende konklusioner vedr. videreudvikling af turismestrategiske tiltag, som kan udføres af VVS eller af Kalundborg Kommune selv:

- Kalundborg blev i TPR 2010 betegnet som en (næsten) attraktionsløs kommune, men dette har udviklingen i den naturbaserede turisme ændret på. Der er potentiale for videreudvikling af natur-turismen – m.h.t. formidling, gode rammebetingelser og udvikling af kommercielle naturturisme-produkter.
- Naturen er mere end nogensinde 'reason to go' til Kalundborg – ikke kun for at besøge naturattraktioner, men for at have / leje en feriebolig i smukke omgivelser, tæt på oplevelsesmuligheder.
- Hotelbranchen i Kalundborg lever i vid udstrækning af erhvervsturister, men har stadig – trods udvikling af flere nye kursus- og konferencesteder – et utilstrækkeligt og uudviklet hotelprodukt. Derfor kan det være relevant at overveje, om kommunen skal genoptage forsøgene på at tiltrække et større ferie- og konferencehotel til Kalundborg by.
- Kalundborg har som feriedestination en svag højsæson, og gæsterne kommer næsten alene fra København og Sjælland, mens der er meget få fra resten af Danmark og udlandet; dette er stadig en udfordring.

- Feriehusudlejningen har udviklet sig særdeles positivt siden 2008. Med ca. 7.000 feriehusene i kommunen er der stadig plads til ekspansion, og kommunen og / eller VVS kan måske hjælpe med at tilskynde ejerne til øget udlejning.
- Også den meget store lokaløkonomiske effekt af feriehusene og deres brug af feriehusene bør kunne øges, evt. via 'loyalitetstiltag' som Odsherreds 'landliggerstrategi';
- Campingsektoren har stor kapacitet, men en stor del af pladserne er små og utidssvarende. Campingpladserne skal konsolideres og kvalitetsforbedres, hvilket måske kan hjælpes på vej via et netværks-samarbejde i VVS.
- Kommunen står ikke stærkt m.h.t. øvrige, turismerelevante virksomheder, f. eks. indenfor byliv – spisude, shopping etc. Dette gælder både i Kalundborg By og i TPR 2010's såkaldt 'særlige turismeområder', der ellers har gode udviklingspotentialer indenfor turisme. Her ligger store opgaver for kommunens fysiske planlægning, som den da også har taget hul på i Kalundborg by.
- Turismen i Kalundborg er (som mange andre steder) domineret af mindre, ejerledede virksomheder med stort behov for sparring omkring forretningsudvikling og ledelse. Dette behov bearbejdes af VVS.

Evt. Konklusioner for kommunens aktiviteter og planlægning

Af de ovennævnte forhold er især de følgende relevante for kommunal opfølgning – i kommunale initiativer eller i kommunens fysiske planlægning:

- Naturværdier: Kommunen skal varetage beskyttelse af naturen og tilgængeliggørelse af denne til gavn for befolkningens og turisternes friluftsliv. Kommuneplanlægningen kan spille en afgørende rolle for udvikling af gode rammebetingelser for natur-turisme - i form af sti-systemer o.a. tilgængelighedstiltag (hvor Istidsruten tegner sig som et spændende projekt og måske en kommende hovedsti for naturturisme i Kalundborg Kommune) og planlægning af besøgsområder og –faciliteter ved de vigtigste naturperler.
- Det er fortsat – som i 2010 – en god idé at udpege lokalsamfund med turismepotentialer, hvor en lokalplanlægning kan være med til at sikre gode lokale turismemiljøer.

Det er generelt en opgave for kommuneplanlægningen at vurdere udviklingen og herunder evt. arealudlægsbehov for turismeanlæg i natur- eller kystområder:

- Kystområder –der gælder en særligt restriktiv lovgivning og regler for udvikling i kystnærhedszonen, hvorfor alle initiativer her skal være særligt velbegrundede.
- Hotelkapacitet og standard: Kommunen kan støtte denne udviklingsmulighed ved at skabe rammer og muligheder for etablering af de ønskede hotel- og conferencefaciliteter;
- Feriehusene: Kommunen kan medvirke til at gøre feriehusene mere attraktive som udlejningsobjekter gennem miljø- og kvalitetsforbedringer i sommerhusområderne, og ved at opfordre til øget udlejning.
- Camping og lystbådehavne: Kommunen kan via sin fysiske planlægning sikre udviklingsmuligheder for kommunens campingpladser og lystbådehavne. De fleste af disse virksomheder ligger i kystnærhedszonen, hvorfor udvidelsesønsker skal være mulige og velbegrundede i hvert enkelt tilfælde.
- Byliv: Kommunen kan medvirke til at forbedre bylivet gennem planlægning af midtbyområderne og ved at deltage i aktiviteter og events her.

Der er en ny planlov undervejs, som åbner nye muligheder for turismeudvikling på visse punkter, der bør indarbejdes i den videre kommuneplanlægning. Vigtigst er:

- Ønsker om udlæg af nye sommerhusområder: Skal på landsplan modsvares af, at der tages næsten det samme antal (hidtil uudnyttede) sommerhus-arealreservationer ud af planerne. Der er dog på landsplan mulighed for udlæg af 1.000 flere grunde end der tages ud, så kommunen bør overveje, om der er behov for nye sommerhusområder - også selv om den ikke kan findes områder i samme størrelse, som kan udtages.
- Etablering af udviklingsområder: Den nye planlov åbner mulighed for, at der kan etableres udviklingsområder i kystnærhedszonen, hvor der gives større muligheder for udvikling af turismeanlæg end i dag. Kalundborg Kommune bør overveje, om et eller flere af de udviklingsprojekter, f. eks. på kysthotel- og

feriecenterområdet, som har været oppe i de forløbne år, evt. ville kunne få et skub fremad ved at de blev en del af et sådant udviklingsområde.

Det har IKKE været en del af denne opgave med opdatering af den turistpolitiske redegørelse at detailvurdere behovene for tiltag som de ovennævnte – hverken de generelle vurderinger af udviklingsbehov for turismeanlæg eller de mere specifikke overvejelser i relation til den kommende planlov. Dette er opgaver for den kommende kommuneplanlægning.

Endelig skal det – som svar på målsætningsformuleringen på dette notats s. 1 – overordnet konkluderes, at ændringerne i turismeudviklingen siden 2010 IKKE – ud over de nævnte tiltag til forbedring af rammebetingelserne for natur-turisme - giver anledning til at foretage større ændringer i kommuneplanen.